

Orde van dienst

Zondag 19 november 2017, 10.00 uur (Maaltijd van de Heer)

Voorganger: ds. Bert de Wit

Schriftlezing: 1 Korintiërs 11:17-34 (Bijbel in Gewone Taal)

¹⁷Er is nog iets dat ik wil zeggen. Als jullie in de kerk bij elkaar komen, gedragen jullie je helemaal verkeerd. Daardoor zou het wel eens slecht met jullie kunnen aflopen.

¹⁸Als jullie bij elkaar komen, doet iedereen waar hij zelf zin in heeft. Jullie vormen dan geen eenheid. Dat is tenminste wat ik over jullie gehoord heb, en dat zal zeker voor een deel waarzijn. ¹⁹Verschillen tussen jullie zullen er natuurlijk altijd zijn. Die verschillen zijn er om te zien wie van jullie echte christenen zijn.

²⁰Als jullie bij elkaar komen, dan eten jullie met elkaar. Maar dat is beslist geen maaltijd tot eer van de Heer! ²¹Want jullie zorgen er eerst voor dat je zelf genoeg te eten en te drinken hebt. Maar dan blijft er niets over voor anderen. Dus als de één al dronken is, heeft de ander nog steeds honger.

²²Wat moet ik daarvan zeggen? Dat jullie uitstekende christenen zijn? Nee, natuurlijk niet! Als iemand zich vol wil eten en drinken, moet hij dat thuis maar doen! Hebben jullie dan geen enkel respect voor andere christenen? Hoe durven jullie anderen die niets te eten hebben, zo te behandelen?

²³Ik heb jullie al eens verteld over de nacht waarin onze Heer Jezus Christus gevangen werd genomen. Ik heb het van de Heer zelf gehoord.

's Avonds bij de maaltijd pakte Jezus een brood.²⁴Hij dankte God, en hij brak het brood in stukken. En hij zei tegen zijn leerlingen: 'Kijk, dit is mijn lichaam. Ik zal sterven voor jullie. Herhaal deze maaltijd steeds opnieuw om aan mij te blijven denken.'

²⁵Na het eten pakte Jezus een beker wijn. Hij zei: 'Mijn bloed zal vloeien. Maar daardoor zullen jullie gered worden. Dat heeft God beloofd. Deze beker is daarvan het teken. Drink steeds opnieuw uit deze beker om aan mij te blijven denken.'

²⁶Dat is dus de manier waarop jullie met elkaar brood moeten eten en wijn moeten drinken. Want daarmee laten jullie zien dat de Heer voor ons gestorven is. En dat moeten jullie blijven doen totdat de Heer terugkomt.

²⁷Als je eet van het brood en drinkt uit de beker, doe dat dan met respect voor de andere gelovigen. Anders is de maaltijd niet tot eer van de Heer. En dan maak je alles wat de Heer voor ons gedaan heeft, belachelijk.

²⁸Kijk dus eerst kritisch naar jezelf! Ga pas daarna samen met anderen de maaltijd vieren tot eer van de Heer. ²⁹Want mensen die tijdens de maaltijd geen enkel respect voor andere gelovigen hebben, worden door God gestraft. ³⁰Daarom zijn er bij jullie zo veel mensen ziek en zwak. Er zijn bij jullie zelfs al veel mensen gestorven!

³¹Als wij kritisch naar onszelf zouden kijken, zou de Heer ons niet hoeven te straffen. ³²Maar als de Heer ons straft, is dat om ons iets te leren. Hij wil dat we beter gaan leven. Want hij wil niet dat christenen later dezelfde straf zullen krijgen als de mensen van deze wereld.

³³Vrienden, als jullie bij elkaar komen om samen te eten, wacht dan op elkaar! ³⁴Als je niet wilt wachten, omdat je honger hebt, kun je beter thuis eten. Anders maken jullie de christelijke maaltijd belachelijk, en dan zal God jullie straffen.

Verder zijn er nog een paar andere dingen die jullie moeten doen. Maar die zal ik vertellen als ik bij jullie ben.

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Ik weet niet of er vandaag iemand voor het eerst van z'n leven in de kerk is. Ik probeer daar altijd een beetje rekening mee te houden. Omdat ik graag wil dat iedereen begrijpt wat hier gebeurt. Maar eigenlijk is dat onbegonnen werk. Er gebeuren teveel vreemde dingen in een kerkdienst. Zelfs als je elke week naar de kerk gaat begrijp je de helft niet. Alleen ben je daar dan aan gewend.

De preek kan iedereen nog wel volgen (hoop ik). Maar de liederen en de gebeden zijn minder toegankelijk. En dan gaan we straks ook nog avondmaal vieren: de maaltijd van de Heer. Dan weet je niet wat je ziet, als je nog nooit in de kerk bent geweest. En anders ook niet.

Je hebt een behoorlijk groot voorstellingsvermogen nodig om in wat wij doen een maaltijd te zien. Eerst nemen we een hele lange aanloop: We gaan bidden, en nog eens bidden, en tussendoor zingen. Dan wordt er gecollecteerd voor een goed doel (twee zakjes!). De kinderen komen weer terug in de kerk. Dan gaan we weer zingen en bidden. Ondertussen zie je een paar mensen hier voorin bezig met servetten. Er worden kannen en schalen verplaatst. In die kannen zit wijn, maar dat kun je niet zien. Vervolgens doe ik ook vreemde dingen, tijdens het tafelgebed. Als je mij ziet weet je toch al niet wat je ziet: een man in een jurk, met een groene sjaal. En dan ga ik ook nog een brood in tweeën scheuren en wijn hoog opgieten. Maar alles gaat heel plechtig. Eindelijk word je uitgenodigd om naar voren te komen. Dan moet je nog een poos in de rij staan, naar voren schuifelen, en dan krijg je...

Dan krijg je één klein stukje brood en één slokje wijn (of druivensap, als je geen alcohol wil of mag). En dat moet je dan zien als een 'maaltijd'. Ik zou zeggen: doe je best!

Het is een symbool van een maaltijd, ingekleed in een uitgebreide viering. Wij vieren het in Carnisse Haven zo'n zes keer per jaar, dus het blijft iets bijzonders.

De één vindt het spannend om mee te maken. De ander vindt het saai, of te lang duren.

Er zijn ook mensen die thuis blijven als er avondmaal wordt gevierd.

De één beleeft het als een feest, de ander meer als een begrafenis.

Maar dat weten we niet van elkaar, want er is geen gelegenheid om van gedachten te wisselen. (Die gelegenheid komt nog: in maart, tijdens de groot huisbezoeken. Dan gaan we het hebben over hoe we de maaltijd beleven.)

Misschien beleven wij het avondmaal nauwelijks als een maaltijd. Daarom is het goed om eens terug te gaan naar het begin. Hoe is de viering van de maaltijd van de Heer begonnen?

We hebben een stukje gelezen uit een brief van Paulus aan de gemeente van Korinte. We kunnen niet dichter bij het begin komen dan door deze brief te lezen. De geleerden zijn het er over eens dat dit de oudste overlevering is van de woorden waarmee Jezus opdracht gaf om de maaltijd te vieren. De eerste brief aan de Korintiërs is ouder dan de evangeliën.

Matteüs, Marcus en Lucas hebben later hun verhalen geschreven over het laatste avondmaal van Jezus met zijn leerlingen. Paulus heeft daar al eerder over geschreven in zijn brief. Volgens hem is Jezus zelf begonnen met het delen van brood en wijn. Jezus heeft zelf de opdracht gegeven dit te blijven doen. Brood en wijn delen om hem te gedenken.

Hoe dat ging in het begin kunnen we ook lezen in het boek Handelingen. Maar de brief aan de Korintiërs brengt ons er nóg dichterbij. De brief is ouder dan het boek Handelingen. En Paulus maakt het niet mooier dan het was. Integendeel, hij ziet dat er van alles mis gaat en daar gaat hij op in. Met een beetje fantasie kun je het helemaal voor je zien, hoe dat ging in het begin als de maaltijd van de Heer werd gevierd.

Ik zie het zo voor me:

Zondagmorgen in Korinte, het is druk op straat. Want de zondag was geen rustdag in die tijd.

Ook niet voor Joden, die onderhielden de sabbat (zaterdag).

Korinte was een dynamische havenstad in Griekenland. Daar woonden en werkten mensen uit alle streken van het Romeinse rijk. Een veelkleurige, veeltalige, multiculturele, multireligieuze samenleving. Op zondag werd er gewerkt en gehandeld als op iedere dag van de week. Maar de christenen in Korinte kwamen (waarschijnlijk) op die dag bijeen.

Dan gingen ze niet naar de kerk, want kerkgebouwen bestonden nog niet. Ook niet naar een synagoge, want Paulus had ruzie gekregen met de Joden. De gelovigen komen bijeen in een huis van een gemeentelid. Het kerkelijk leven speelde zich af in huizen.

Er waren verscheidene groepen die bijeen kwamen in verschillende huizen. Uit de brief van Paulus blijkt dat die groepen ook weer ruzie met elkaar maakten. Maar tijdens hun bijeenkomsten werd er gebeden, gezongen en gesproken. En altijd ging men samen aan tafel. Hoewel... 'samen', dat lukte niet altijd.

De huisbijeenkomsten beginnen niet precies om tien uur. De mensen komen wanneer ze kunnen. De rijke mensen komen vaak het vroegst. Want die moeten de maaltijd voorbereiden. Zij zorgen dat er eten en drinken is en zij dekken de tafel. En ze hebben het ook gewoon gezellig met elkaar.

Het zijn ook altijd dezelfde die als laatsten komen. In Korinte zijn dat de slaven. In het Romeinse Rijk was zo'n 40 procent van de bevolking slaaf. Het mooie van het christelijke geloof was dat er geen onderscheid werd gemaakt tussen de slaven en hun eigenaren. Zij mochten allemaal bij de gemeente van Christus horen. En daar gingen rijk en arm samen aan tafel. Alleen komen de slaven altijd laat, omdat zij niet eerder kunnen. Zij moeten eerst het werk in hun huizen klaar hebben: het ontbijt van hun meesters verzorgen, de afwas doen, de keuken aanvegen, de kippen voeren en wat niet al. Zij hebben al heel wat uren gewerkt als zij in de samenkomst komen. En ongetwijfeld hebben ze een flinke trek.

Maar helaas... Het duurde zolang voor zij kwamen, dat de rijken maar vast zijn begonnen. En inmiddels is men klaar. Er is nog wat brood over, maar de wijn is inmiddels in de man. Sommigen hebben zelfs iets teveel op. 'In deze kan zit nog wat', zegt een rijke koopman met een rode neus – 'maar dat mogen jullie niet opdrinken. En dat brood moet je ook laten liggen. Dat is voor straks, als we avondmaal vieren.' Er wordt gemopperd op de slaven: 'Hè, hè, eindelijk kunnen we beginnen'.

Terwijl de eersten zijn verzadigd - sommigen zelfs meer dan dat – en de laatkomers nog honger hebben, staat een ouderling op en begint te spreken:

'Gemeente van onze Heer, Jezus Christus. Aan het einde van dit liefdemaal gedenken wij de maaltijd van onze Heer, die hij heeft ingesteld in de nacht dat hij werd gevangen genomen. Hij nam toen het brood, brak het en zei: "Neemt, eet, dit is mijn lichaam". En toen hij de beker aanreikte zei hij: "Drinkt allen daaruit, want dit is mijn bloed".'

Zo ging dat in Korinte, stel ik mij zo voor. En ik krijg de indruk dat Paulus heel boos werd toen hij ervan hoorde. Want er klinkt ingehouden woede in dit gedeelte uit de brief.

Hij wil daar één ding over zeggen, maar voor hij daar is neemt hij een flinke aanloop. Hij gebruikt een omhaal van woorden, over respect voor elkaar en kritisch naar jezelf kijken, maar waar het uiteindelijk op neerkomt is:

'Mensen, als jullie samenkomen om te eten... *wacht dan op elkaar!*'

Wat die gemeente in Korinte laat zien als zij aan tafel gaat lijkt nergens op. Het is respectloos: ze houden geen rekening met elkaar. Ze eten en drinken ongelijktijdig, ze wachten niet op elkaar. Als dat in een gezin gebeurt dan leef je langs elkaar heen. Als dat in de kerk gebeurt dan is dat een wanvertoning. Dat kun je niet 'maaltijd van de Heer' noemen. Want dan laat je niet zien wat de Heer, Jezus Christus, wilde laten zien.

Het is volgens mij niet zo belangrijk dat wij de maaltijd van de Heer op een heel andere manier vieren dan de eerste christenen deden. Het is wel belangrijk wat wij laten zien als wij de maaltijd vieren. Laten wij zien wat Jezus heeft laten zien in zijn leven en in zijn sterven?

Toen Jezus het brood brak en uitdeelde, zei hij: 'Dit is mijn lichaam, voor jullie gebroken'. Zo liet hij zien dat hij zijn leven zou geven voor zijn vrienden. Hij toonde hun zijn liefde door met hen brood en wijn te delen. Dat wilde Jezus laten zien.

En dat moeten wij in de kerk ook laten zien als wij maaltijd houden. Als wij dat goed doen, dan verkondigen wij de dood van Jezus, als een bericht dat hoop geeft voor de toekomst. En dat kunnen wij heel concreet laten zien door met elkaar rekening te houden, gastvrij te zijn, en te wachten op elkaar.

De kerk is begonnen als een tafelgemeenschap: mensen die samen aan tafel gaan. In wezen zijn wij dat nog steeds. Maar dan moeten wij wel zichtbaar zijn en open voor iedereen. Er is en wordt zoveel gesteggeld over avondmaal vieren – over wie daar welkom zijn en wie niet, waar je aan moet voldoen – het lijkt vaak of het iets is voor *insiders*. Alsof het een besloten bijeenkomst is.

Paulus zou zeggen: 'Dat lijkt nergens op!' 'Dat is niet de maaltijd van de Heer!'

Heel de wereld mag het zien.

Hier is iedereen welkom.

Er is brood en wijn genoeg.

En al ben je nog zo laat, je kunt altijd aanschuiven.

Want hier wordt op elkaar gewacht.

Kom dat zien!

Amen.